

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2553/ 00097

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 1 พ.ย. 2552	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6683	หน้า 5
---	------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

⁶⁶ลอยกะโหล่ง⁹⁹ ในคืนยี่เป็ง ย้อนอดีตประเพณี เก่าแก่ลำพูน

เมื่อ

ถึงเดือนยี่ อันเป็นช่วงท้ายฝนต้นหนาวท้องฟ้าสดใสและ
อากาศสดชื่นเย็นสบาย เป็นระยะเวลาที่ชาวบ้านจะเริ่ม
ทำบุญและมืงานสนุกสนานรื่นเริงอีกครั้ง หลังจาก
เหน็ดเหนื่อยกับงานในท้องไร่ท้องนาก่อนหน้านั้น 2-3 วันก่อนวันยี่เป็ง
ตามวัดวาอารามและครัวเรือนของชาวลำพูนมีการทำซุ้มประติมา
ประดับตกแต่งหน้าบ้านหน้าประตูวัดหรือหน้าวิหารด้วยกล้วย อ้อย

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	1 พ.ย. 2552	19	6683	5

ก้านมะพร้าว โคมไฟ และดอกไม้ธูปเทียน

พิธีลอยกระทงนั้นทางภาคเหนือเรียกว่า “พิธีลอยโขมด” เพราะลักษณะของกระทงที่จุดเทียนแล้วปล่อยลงไปใต้น้ำจะมีแสงสะท้อนกับเงาน้ำวับ ๆ แวม ๆ ดูคล้ายกับแสงไฟของผีโขมดซึ่งเป็นผีป่าสันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากพวกมอญในสมัยทวารวดี การลอยกระทงถือเป็นการระลึกถึงท้าวแสนเพี้ยที่อาศัยอยู่ในเมืองหงสาวดี ต่อมาภายหลังจึงได้เปลี่ยนมาเป็นการบูชาพระพุทธรูป นอกเหนือจากการลอยกระทงแล้วยังมีประเพณีการจุดประทัดโคมไฟเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ตามความเชื่อของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

ในสมัยโบราณการลอยกระทงนิยมกระทำกันอย่างแพร่หลายในสังคมเกษตร ซึ่งผู้คนที่กระทำพิธีนี้ก็เพื่อบูชาขอบคุณพระแม่คงคาที่ได้ประทานน้ำมาให้ใช้ในการเพาะปลูก จนต่อมาพิธีลอยกระทงได้รับการปรับเปลี่ยนให้ผสมผสานกับแนวคิดทางพุทธศาสนา โดยพุทธศาสนิกถือว่าการทำพิธีลอยกระทงนั้นเป็นการบูชาพระพุทธรูปที่ตั้งอยู่ในสายน้ำนมที่ นอกเหนือจากความคิดดังกล่าวแล้ว การลอยกระทงยังมีความเชื่อที่แตกต่างกันไปอีกหลายประการเช่นกัน บางแห่งถือว่าการบูชาพญานาค บูชาพระอุปคุต บูชาพระลักษมีเทวี

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 1 พ.ย. 2552	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6683	หน้า 5
---	------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

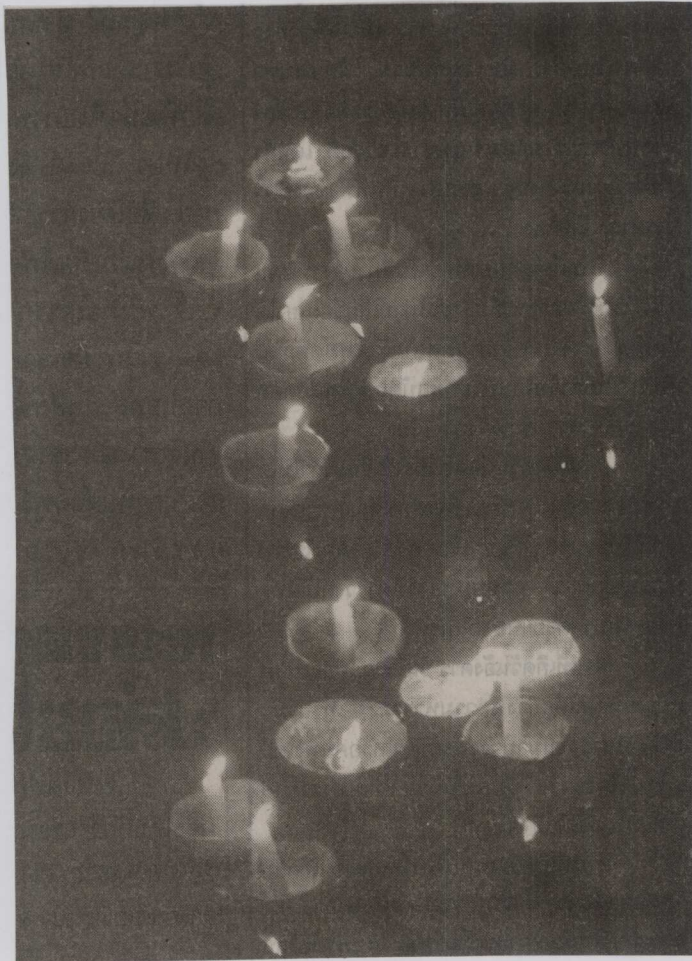
❖❖❖ พิธีลอยกระทงนั้นทางภาคเหนือเรียกว่า “พิธี
ลอยโคมด” เพราะลักษณะของกระทงที่จุดเทียนแล้วปล่อย
ลงไปในน้ำจะมีแสงสะท้อนกับเงาน้ำวับ ๆ แวม ๆ ดูคล้ายกับ
แสงไฟของไฟโคมดซึ่งเป็นพื้ป่า สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมา
จากพวกมอญในสมัยศรีกรุงชัย การลอยกระทงถือเป็นการ
ระลึกนึกถึงหมู่ญาติที่อาศัยอยู่ในเมืองหงสาวดี ต่อมาภายหลัง
จึงได้เปลี่ยนมาเป็นการบูชาพระพุทธรูป ❖❖❖

บูชาพระเขี้ยวแก้ว รวมทั้งเชื่อว่าเป็นการลอยเคราะห์ปล่อยเสนียดจัญไรให้ไหลไปกับสายน้ำ
นอกจากนั้นยังมีความเชื่ออื่น ๆ อีก บ้างก็ว่าการลอยกระทงเป็นพิธีทางศาสนาพราหมณ์
เรียกว่า “ประเพณีจองเปรียง” ทำขึ้นเพื่อบูชาพระเป็นเจ้าทั้งสามองค์ คือพระอิศวร พระนารายณ์
และพระพรหม บ้างก็ว่าเป็นการขอขมาลงโทษต่อแม่น้ำที่เคยทำให้แม่น้ำสกปรกมาตลอดปี
ชาวล้านนาจะลอยกระทงเล็กกันในวันขึ้น 14 - 15 ค่ำ คนเฒ่าคนแก่สมัยก่อนเล่าว่า
กระทงที่ใช้ลอยแต่เดิมนั้นไม่ได้ใช้ใบตองหรือกระดาษที่ทำเป็นรูปดอกบัวเหมือนปัจจุบัน แต่จะ
ใช้กาบมะพร้าวที่มีลักษณะโค้งเหมือนเรือทำเป็นกระทง แล้วเอากระดาษแก้วมาตัดประดับ

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 1 พ.ย. 2552	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6683	หน้า 5
---	------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

ตกแต่งให้เป็นรูปนก นำผางประทีปและดอกไม้มาวางไว้เท่านั้น แต่ที่ชุมชนบ้านช่างฆ้อง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีการนำกะลามะพร้าวมาลอยน้ำ ซึ่งได้มีการลอยมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.2490 โดยพ่อบุญตัน วิชัยพรหม เป็นผู้ริเริ่ม หลังจากที่เสียชีวิต พิธีลอยกะโหล่งของชุมชนบ้านช่างฆ้องจึงยุติไป

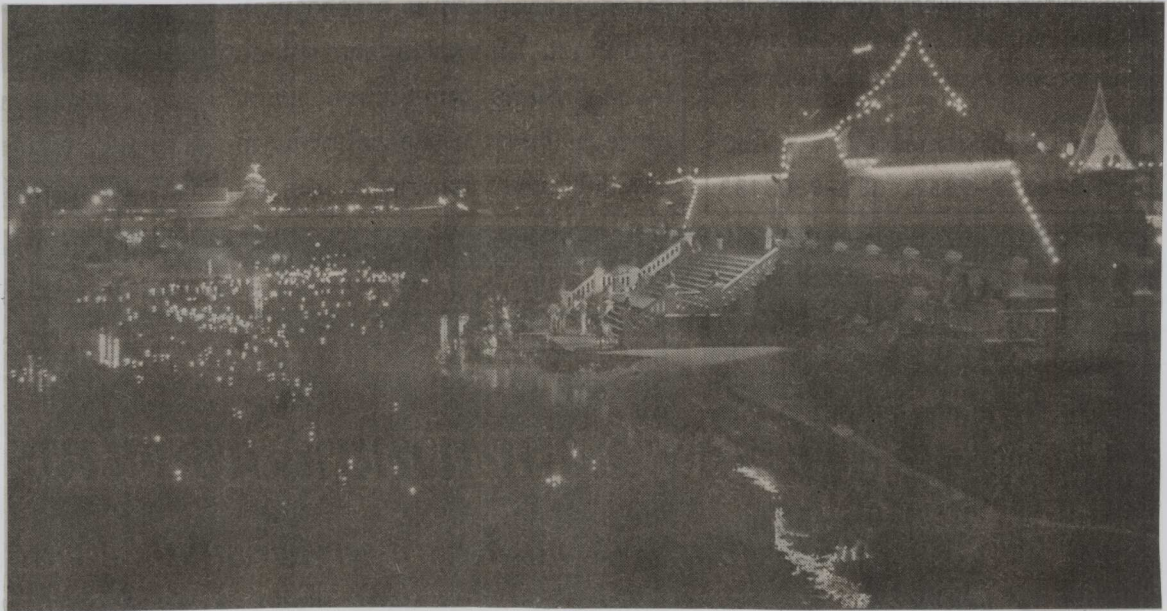
พ่อประทีป ถาน้อย อายุ 76 ปี ชาวบ้านช่างฆ้องเล่าว่า สมัยที่ตนยังเป็นเด็ก ราวๆ ปี พ.ศ.2496 เคยเห็นพ่อบุญตัน นำกะลามะพร้าวมาลอยในน้ำกวงช่วงเดือนยี่เป็งของทุกปี โดยในช่วงหัวค่ำพ่อบุญตันและลูกหลานได้นำกะลามะพร้าวกว่า 1,000 ใบมาลอยที่ท่าน้ำกวงซึ่งอยู่ตรงข้ามกับบ้านของท่าน พ่อประทีปเล่าอีกว่าเหตุที่พ่อบุญตันนำกะลามะพร้าวมาลอยในช่วงวันลอยกระทงเนื่องจากว่า ท่านมีอาชีพเป็นพ่อค้าขายขนมลาด มีการนำมะพร้าวมาใช้ในการทำขนมส่วนกะลาที่

เหลือท่านได้เก็บสะสมไว้เป็นแรมปี เพื่อนำมาลอยในวันลอยกระทงนั่นเอง พ่อบุญตัน วิชัยพรหม เป็นชาวบ้านช่างฆ้องโดยกำเนิด ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า พ่อบุญตันเป็นพ่อค้าทำขนมลาดที่มีชื่อเสียงที่สุดของลำพูน ขนมลาดของท่านได้ชื่อว่าอร่อยและมีราคาแพง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เจ้าหลวงจักรคำจรงค์ดี เจ้าผู้ครองนครลำพูนได้ให้พ่อบุญตันเป็นพ่อครัวประจำคุ้มเจ้า เมื่อเจ้าหลวงจักรคำจรงค์ดี เดินทางไปต่างๆ อำเภอก็จะพาพ่อบุญตันไปเป็นพ่อครัวประจำด้วยทุกครั้ง

ขนมลาดของพ่อบุญตัน วิชัยพรหม จะเป็นที่ต้องการของชาวบ้านทั่วไป ผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่า ชาวบ้านต่างไปซื้อขนมลาดของพ่อบุญตันเพื่อมาใส่บาตรพระ โดยไปหาซื้อขนมลาดพ่อบุญตันได้ที่ตลาดในเมืองลำพูน และบริเวณหน้าโรงหนังศรีทริภุญชัย หลังจากที่พ่อบุญ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	11 พ.ย. 2552	19	6683	5

ต้นเสียชีวิตลงลูกหลานของท่านได้สืบทอดอาชีพการทำขนมถาดต่อ
มาจนถึงรุ่นเหลนในปัจจุบัน

พระครูจิรวัดมนโสภณ เจ้าอาวาสวัดช้างฆ้อง เล่าว่า สมัยก่อน
การทำกระทงมาลอยยังไม่มากเท่าเดี๋ยวนี้ เมื่อถึงประเพณียี่เป็ง ชาว
บ้านจะพากันไปวัดเพื่อฟังเทศน์มหาชาติ หรือเรียกว่า เทศน์ธรรมหลวง
แต่ละบ้านจะมีการทำซุ้มประตูดกแต่งด้วยต้นกล้วย อ้อย ส่วนกลาง
คืนก็จะมีการเล่น เช่น ฉายหนังกลางแปลงและการแสดงซอพื้นเมือง

สำหรับงานประเพณียี่เป็งของจังหวัดลำพูนได้จัดงานขึ้นเป็น
ประจำปี จัดให้มีการแสดงทางวัฒนธรรมหลากหลายประเภท
โดยเฉพาะในปีนี้ทางกลุ่มทอผ้าไหมล้านนา ร่วมกับกลุ่มหัตถกรรมชัยศิลป์
ได้จัดงานย้อนอดีตประเพณีการลอยกระทง ครั้งที่ 3 ซึ่งคนใน
ท้องถิ่นได้ปฏิบัติมานานกว่า 70 ปี ผู้สนใจสามารถเข้าชมได้ในคืน
วันลอยกระทง 2 พฤศจิกายน 2552 ณ บริเวณท่าน้ำพ่อนบุญตัน
บ้านช้างฆ้องตรงข้ามโรงแรมแท่นทอง 2

จักรพงษ์ กำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th